

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף קז

פרק שלשה עשר. משנה:

י תומה קטנה שהשיאו אותה אמה ואחיה יכולה למאן בבעלה ולצאת ממנו ללא גט, ומותרת להינשא למישהו אחר. המיאון עוקר את הנישואין למפרע, והרי זה כאילו שלא היתה נשואה לו מעולם. הטעם בכל זה הוא לפי שנישואי קטנה הם מדרבנן.

ב"ש אומרים בבעל: היא יכולה למאן בבעלה, אבל אם בעלה מת ללא בנים והיא נפלה לפני היבם אינה יכולה למאן ביבם, אלא תמתין עד שתגדל ותחלוץ.

בפניו / שלא בפניו: מחלוקתם האם צריכה למאן דווקא בפני בעלה או שיכולה למאן אפילו שלא בפני בעלה.

בבית דין / שלא בבית דין: מחלוקתם האם צריכה למאן דווקא בפני בית דין.

אמרו להם ב"ה לב"ש: קטנה יכולה למאן אפילו ארבע וחמש פעמים, כלומר שנישאת ומיאנה ואח"כ שוב נישאת ומיאנה וכו'.

אמרו להם ב"ש, אין בנות ישראל הפקר: ואפילו אם התארסה ומיאנה לא תתארס שוב למישהו אחר, אלא תמתין עד שתגדל ואז יהיו קידושיה קידושין גמורים וכבר לא תוכל לצאת במיאון.

גמרא: אמר רב יהודה אמר שמואל, מאי טעמא דב"ש הסוברים שקטנה נשואה לא יכולה למאן, לפי שאין תנאי מועיל בנישואין של גדולה, כלומר אדם שנשא אשה גדולה על תנאי, אין התנאי מועיל לפי שהוא מחל עליו בשעת ביאה (= משום חיבת ביאה), ולכן אם נאמר שקטנה נשואה יכולה למאן יבואו לטעות שהטעם שהיא יוצאת ללא גט הוא משום שהיא תנאי בנישואין (והם לא ידעו שזה בגלל שהיא קטנה ממאנת), ויבואו לומר שיש תנאי בנישואי גדולה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר? כלומר מדוע ב"ש מתירים רק לקטנה ארוסה למאן, אבל אם היא נכנסה לחופה אפילו שלא נבעלה כבר אסור לה למאן?

תשובה: לפי שאין תנאי מועיל בחופה של גדולה (= משום חיבת חופה), ולכן אם נאמר שקטנה שנכנסה לחופה יכולה למאן יבואו לטעות שהטעם שהיא יוצאת ללא גט הוא משום שהיה תנאי בחופה (והם לא ידעו שזה בגלל שהיא קטנה ממאנת), ויבואו לומר שיש תנאי בחופה של גדולה.

מסר האב לשלוחי הבעל מאי איכא למימר? (כוונת הגמרא שהאחים מסרוה לשליחים ולא אביה, שהרי היא יתומה, אלא שהגמ' נקטה בלשון זו לפי שהיא סוגיא במס' כתובות שם מופיע מקרה שמסרה אביה לשליחים). כלומר אם מסרוה אחיה לשליחי הבעל מדוע אינה יכולה למאן, והרי אין כאן חיבה שבגללה הוא מחל על התנאי, וא"כ אין את החששות הנ"ל כי באמת מועיל תנאי בשליחים.

תשובה: חכמים לא חילקו בדבר, אלא גזרו שקטנה נשואה אינה יכולה למאן.

ובית הלל לא גזרו, לפי שכולם יודעים שנישואי קטנה הם מדרבנן ולכן היא יכולה למאן, ולא יטעו לומר שיוצאת ללא גט מחמת תנאי שהיה ביניהם.

רבה ורב יוסף מסבירים את טעמם של ב"ש באופן אחר: הטעם שחכמים תיקנו נישואי לקטנה הוא כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר, ואם תאמר שהיא יכולה למאן לאחר שנישאת אף אחד לא ישא אותה, לפי שאין אדם רוצה לעשות את בעילתו בעילת זנות (= שהרי המיאון עוקר את הקידושין למפרע ונמצא שבעילותיו היו בעילות זנות), ונמצא שנעקרה תקנת חכמים.

נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר? כלומר א"כ מדוע ב"ש מתירים רק לקטנה ארוסה למאן, אבל אם היא נכנסה לחופה אפילו שלא נבעלה כבר אסור לה למאן למרות שאין את הטעם של בעילת זנות?

תשובה: לא נוח לאדם לעשות חופה של איסור של זנות.

מסר האב לשלוחי הבעל מאי איכא למימר? אם מסרוה אחיה לשליחי הבעל מדוע אינה יכולה למאן, והרי אין כאן לא ביאת זנות ולא חופת איסור שבגללה לא ירצו לשאת קטנה.

רב פפא מסביר את טעמם של ב"ש וב"ה: טעמם של ב"ש - משום הפסד פירות, שאם נאמר שנשואה יכולה למאן הבעל יאכל לה את כל הפירות כיון שהוא חושש שאשתו הקטנה תמאן בו, ולכן אינה יכולה למאן ובכך הבעל ישביח את השדה. טעמם של ב"ה - משום פירות, שכיון שאף נשואה יכולה למאן הרי שהוא יחשוש שאם לא ישביח את השדה ייעצו לה קרוביה למאן בו.

רבא מסביר את טעמם של ב"ש וב"ה: טעמם של ב"ש - לפי שאין אדם מוכן לטרוח בסעודת נישואין ואח"כ להפסידה, ואם נשואה תוכל למאן אף אחד לא ישא קטנה. טעמם של ב"ה - גם לבעל וגם לקטנה נוח שיצא עליהם קול שהם נשואים, ולא אכפת לבעל שמא אח"כ היא תמאן בו והוא יפסיד את הסעודה.

*

למדנו במשנה: לדעת בית הלל קטנה שמת בעלה ונפלה ליבום יכולה למאן ביבם.

אמר רבי אושעיא ממאנת למאמרו: אם עשה בה היבם מאמר (שנתן לה קידושין) היא יכולה למאן במאמר הזה, ואז לא תצטרך גט להפקיע את המאמר (ככל יבמה שאם רוצה לחלוץ לאחר מאמר צריכה גט) כי הוא יפקע מאליו. אבל אינה יכולה למאן בזיקת היבום עצמה, ולכן היא צריכה להמתין עד שתגדל ואז תעשה חליצה.

רב חסדא מבאר את החילוק בין מאמר לזיקה. זיקה שבאה בעל כורחה אינה יכולה להפקיע אותה במיאון, אבל מאמר שנעשה בהסכמתה יכולה למאן בו.

והרי **ביאה דבעל כורחה:** הגמרא מקשה: הרי לדעת בית הלל יכולה למאן גם לאחר היבום דהיינו לאחר שנבעלה, שאז תצא בלא גט. והרי ביאה זו היא בעל כורחה (שחייבת להתייבם)?

אלא הביאור הוא שזיקה וכן ביאה שהיא מחוייבת בה מגבוה (על פי ציווי הבורא) אינה יכולה למאן בה, אבל מאמר שהגיע מהיבם יכולה למאן בו.

עולא אמר ממאנת אף לזיקתו: כי המיאון שלה הוא עקירת הנישואין הראשונים, וממילא פקעה גם הזיקה הנובעת מהן.

כל שיכולה למאן ולא מיאנה: קטנה שהשיאה אביה והתגרשה – יצאה מרשותו (ומוגדרת כיתומה בחיי האב), ואם לאחר מכן נישאת לאחיו - נשואין אלו הם מדרבנן בלבד ויכולה למאן בהם. ואם מת אחיו ללא בנים ונפלה בתו וצרתה לפניו ליבום –

(המשך בדף הבא ↓)

צרתה צריכה חליצה ואינה מוגדרת כצרת ערוה (= בתו), משום שכיון שבתו יכולה למאן בנישואין עם אחיו, אינם נחשבים נישואין גמורים להתיר את צרתה כ'צרת ערוה'.

הגמרא מקשה: אם כן מדוע שלא תמאן בתו בנישואיה עם אחיו ובכך יותר לו לייבם את צרתה, והרי עולא אמר שקטנה יכולה למאן גם בזיקה?

מיאנה בבעל מותרת לאביו: קטנה שמיאנה בבעלה מותרת להינשא לאביו, ואין לו בה איסור 'כלתו' משום שעקרה את נישואיה לגמרי. אבל אם מת בעלה ונפלה ליבום לפני אחיו ומיאנה בזיקתה - אסורה לאביו, משום מראית העין שנראה כנושא את כלתו. (משום שהנפילה לייבום נותנת לנישואין הראשונים משמעות כאילו היו נישואין גמורים שהרי פעלו להפיל את האישה ליבום).

ואם כן גם כאן אפילו אם תמאן בתו בנישואיה עם אחיו, לא יותר לייבם את צרתה משום מראית העין שנראה כמייבם צרת ערוה.

*

אמר רב מיאנה בזה אסורה לזה: אם הקטנה מיאנה ליבם אחד - אסורה להתייבם לשאר האחים. כמו שאם נתן אחד האחים גט ליבמה הוא פסל אותה לא רק על עצמו אלא גם על כולם, כך גם כשהיא מיאנה לאחד מהם נפסלה לא רק עליו אלא גם על כולם.

ושמואל אמר: מותרת לשאר האחים. כי דוקא בגט שהיבם דוחה את הזיקה שלה הוא דוחה אותה מכל האחים, אבל כשהיא ממאנת, זה דוקא באח שמיאנה בו שאליו היא לא מעוניינת להתייבם, אבל לשאר האחים היא כן מעוניינת, ולכן הזיקה אליהם נשארת. (כל עוד לא פירשה שהיא מעוניינת לעקור את הזיקה מכל האחים).

רב אסי אמר: מותרת להתייבם אפילו למי שמיאנה בו. מכיון שהיא מיאנה רק לאח אחד מתוך כמה אחים, נמצא שהיא עוקרת רק את החלק שלו בזיקה, אך דבר זה אינו אפשרי כי אין מיאון לחצי זיקה.

לימא כרבי אושעיא סבירא ליה: לרב אסי, שיבמה קטנה אינה יכולה כלל למאן בזיקה. הגמרא דוחה כפי שביארנו, שלדעת רב אסי הבעיה כאן היא המיאון לחצי זיקה. אבל באמת אם היה לה רק יבם אחד והיתה ממאנת בו, היה המיאון חל.

מאן לא הודו לו: מי הם אלו שלא הודו לרבי יוחנן שאם מיאנה לאחד מותרת לאחים?

(המשך בדף הבא ↓)

אביי: רב – הסובר שמיאנה לזה אסורה לזה.

רבא: רבי אושעיא – הסובר שאין אפשרות למאן בזיקה כלל. רבי יוחנן סובר שדוקא אם מיאנה לאחד ויש עוד אחים היא מותרת לכל האחים כולל למי שמיאנה בו, כי הוא סובר כרב אסי שאין מיאון לחצי זיקה. אבל אם יש רק יבם אחד ומיאנה בו היא אסורה לו. ואילו רבי אושעיא סובר שאין לה כלל אפשרות למאן בזיקה וממילא גם ביבם אחד היא מותרת לו.

ואמרי לה: רב אסי – הסובר שאין מיאון לחצי זיקה. לדעת 'האמרי לה' רבי יוחנן סובר שאם מיאנה לאחד מותרת רק לאחים ולא למי שמיאנה בו. ואילו רב אסי סובר שמותרת לכולם. (לפי זה ודאי שרבי אושעיא גם לא מודה בזה, שהרי לדעתו אין כלל אפשרות למאן בזיקה כנ"ל).

*

למדנו במשנה: לדעת ב"ש ממאנת רק בפני הבעל, ולדעת בית הלל אפילו שלא בפניו.

והלא 'פישון' הגמל: אדם בשם 'פישון' שעסק בהובלת גמלים.

פישון הגמל במידה כפושה מדד: הוא כביכול מדד בכלי מדידה הפוך (שבתחתיתו היה בית קיבול קטן). כלומר הוא נהג שלא כהוגן בכך שאכל את הקרן של נכסי המלוג של אשתו הקטנה (בעוד שהוא רשאי רק לאכול פירות), ולכן חכמים נהגו איתו ב'מידה כפושה' והתירו לאשתו למאן שלא בפניו. (לדעת בית שמאי בדיעבד מועיל מיאון שלא בפניו, וחכמים התירו לה לעשות זאת לכתחילה).

מדקא אכיל פירי: מכך שפישון אכל את הנכסי מלוג, מובח שהקטנה היתה נשואה לו (כי ארוס לא אוכל פירות), והרי לדעת בית שמאי רק ארוסה יכולה למאן ולא נשואה (כמובא במשנתנו)?

תרי קיטרי עבדו בה: חכמים התירו לה שני קשרים. כלומר קולא נוספת נהגו בה שהתירו לה למאן כשהיא נשואה (וגם בזה לדעת בית שמאי בדיעבד מועיל מיאון של נשואה).

*

למדנו במשנה: אמרו להם בית שמאי אין בנות.. 'אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל ותמאן ותנשא'. הגמרא שואלת מדוע כשתגדיל יש לה צורך למאן פעם נוספת?

אמר שמואל: הכוונה שהיא תגדיל ותאמר שהיא עדיין מעוניינת במיאון שמיאנה כבר, וכלומר שלא חזרה בה מהמיאון.

עולא אמר: יש שתי אפשרויות. או שתמאן ותמתין עד שתגדיל ותתארס, או שתמאן ותתחתן מיד. דהיינו אם היא מתחתנת מיד אינה צריכה להמתין, והטעם כי לדעת ב"ש נשואה אינה יכולה למאן וממילא אין לחוש שתמאן פעם נוספת.

בשלמא לעולא: בכוונה כתבה המשנה 'עד שתגדיל, ותמאן ותנשא' כי האפשרות השניה למאן בלא להמתין היא רק להתחתן ולא להתארס. אבל לדעת שמואל שממתינה עד שתגדיל הרי יכולה רק להתארס?

משנה: כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קידושיה: את הכסף או השטר של הקידושין.

אין מעשה קטנה כלום: מעשה קידושין של קטנה אינו נחשב לכולם, ולכן היא נחשבת רק כפנויה שנבעלה בפיתוי בלי נישואין. וממילא לגבי תרומה אינה נחשבת לנשואה לטוב ולמוטב.

כל עכבה שהיא מן האיש: כאשר היא מעוכבת בגלל הבעל היא נחשבת לאשתו. ובגמרא יתבאר.

גמרא: תנא בראשונה היו כותבין: נוסח ארוך ב'גט מיאון'. אך חכמים חששו שסופר בור יטעה ויכתוב זאת בגט גירושין, ולכן תקנו נוסח קצר.